

De vreze des HEEREN

Hans van de Lagemaat

Mensenvrees

Het woord vrees, of angst, hebben in zichzelf geen positieve klank. Ieder mens krijgt er in zijn leven wel mee te maken. Angst voor mensen. Angst voor de dood. En sommigen zelfs angst voor het leven zelf.

Angst voor de dood vinden we heel indringend beschreven in Psalm 116.

'De banden van de dood hadden mij omvangen en de angsten van de hel hadden mij getroffen.' (vs. 3).

Mensenvrees vinden we de hele Bijbel door, ook bij grote dienstknechten Gods. Elia vervulde aanvankelijk zijn diens aan God zonder een zeem van angst. Hoe dapper klonken die woorden uit de mond van die eenzame profeet toen hij voor het aangezicht van de vijandige koning Achab stond:

'Zo waarachtig als de HEERE, de God van Israël, leeft, voor Wiens aangezicht ik sta.' (1 Kon. 17:2).

Maar jaren later, wij zouden zeggen op het hoogtepunt van zijn carrière, zien we hem vluchten voor de dreigementen van een afgodische vrouw. Hij vluchtte, 'om zijns levens wil'. (2 Kon. 18:3).

Mensenvrees kenden ook de discipelen. Drie jaar lang hadden zij geleefd in de directe omgang met de Allerhoogste Zelf. Maar na de dood van de Heere, als zij samenkwamen, sloten zij de deuren uit angst voor de Joden, die hen ook vijandig gezind waren. (Joh. 20:19).

De voorbeelden zij heel eenvoudig te vermeerderen. Maar in al die voorbeelden lezen we ook dat voor hen die op de Heere betrouwen de angst ongegrond is. In Psalm 116 roemt de dichter in Gods verlossing, en zijn de regels die volgen op zijn gebed één grote dankzegging en lofprijzing vol vreugde.

In het geval van Elia zendt de Heere hem een engel om hem te versterken en na zijn reis na Horeb mag hij de nabijheid van de Heere ervaren zoals waarschijnlijk geen ander van de Oudtestamentische gelovigen na Abraham en Mozes. De discipelen in hun angst hoorden plotseling uit de mond van de opgestane Heere de woorden: 'Vrede zij ulieden!' (Luk. 24:36). Dan is er toch geen plaats meer voor angst? Hoe vaak werd er tegen het gelovig overblijfsel van Israël niet gezegd: 'Vrees niet!'. Met name de profeet Jesaja staat er vol van. De woorden worden gesproken in omstandigheden dat ze uit de mond van een mens geen enkele zeggingskracht zouden hebben, maar uit de mond van

de God van Israël zelf bieden ze troost en vrede in de moeilijkste omstandigheden.

De vreze des Heeren

Vrees niet!

'Er is in de liefde geen vrees, maar volmaakte liefde drijft de vrees buiten; want de vrees heeft pijn, en die vreest, is niet volmaakt in de liefde.' (1 Joh. 4:18).

En toch kent de Bijbel ook een heel ander aspect van dit woord. Waar het juist een positieve, een gunstige klank heeft. Dat is in de uitdrukking 'de vreze des Heeren.'

We hoeven niet te gaan filosoferen of theologiseren om erachter te komen wat deze uitdrukking betekent. De Heere heeft haar zelf heel duidelijk omschreven.

'De vreze des HEEREN is rein, bestaande tot in eeuwigheid.' (Ps. 19:4).

'De vreze des HEEREN is het beginsel der wijsheid.' (Ps. 111:10, Spr. 9:10).

'De vreze des HEEREN is, te haten het kwade, de hovaardigheid, en de hoogmoed, en de kwade weg.' (Spr. 8:13).

'De vreze des HEEREN is een sterk vertrouwen, en Hij zal Zijn kinderen een Toevlucht wezen.' (Spr. 14:26).

'De vreze des HEEREN is een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods.' (Spr. 14:27).

Met name in de laatste twee verzen zien we de vreze des Heeren als het ware verpersoonlijkt. In Wie anders heeft Israël (en wij) in angst en nood de Toevlucht dan in de Heere Jezus Christus. (bijv. Jes. 25:4). Wie is de Springader des Levens? (bijv. Jer. 2:13, vgl. Joh 4:13,14). En inderdaad lezen we dat op Hem 'de Geest der kennis en der vreze des HEEREN' zou rusten. (Jes 11:2).

De schrik des Heeren

De Griekse vertaling van de vreze des Heeren (*phobos kuriou*) vinden we ook bij Paulus terug. Helaas vertaalt de SV daar 'de schrik des Heeren' en NBG doet het wel erg vrij met 'hoe zeer de Here te vrezen is'. Maar wat Paulus in 2 Korinthe

5:11 wil zeggen is niet dat hij de mensen vanuit een bepaalde angst voor God tot het geloof wil bewegen, maar juist vanuit zijn kennis van de 'vreze des Heeren'. Paulus kende de Schriften van zijn vaders. En als hij deze uitdrukking gebruikt dan ligt het toch voor de hand dat hij ze gebruikt in overeenstemming met die Schriften, en zoals boven aangehaald? Ondanks alle angst, moeite en tegenstand waarin hij bijna dagelijks verkeerde vanwege zijn leven in de vreze des HEEREN kende hij geen beter motief dan juist die vreze om de mensen tot het geloof te bewegen en hem na te volgen.

'Wij dan wetende de vreze des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof.' (2 Kor. 5:11).

Vreze en beven

Bij vrees hoort beven. Ook dat woord komen we bij Paulus tegen.

'Alzo dan, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen, werkt uwszelfs zaligheid met vrezen en beven.' (Fil. 2:12).

Er is geen brief van Paulus die er zo de nadruk op legt om in de gehele levenswandel de geest van Christus te tonen. Niet om de zaligheid te verdienen, maar juist om die uit te werken. Als ware kinderen van God te wandelen in de vreze des Heeren met beven. Dat gaat gepaard met blijdschap. Vreugde. (bijv. Fil. 4:4). Vreze en beven, gepaard aan vreugde? Ja, ook hier put Paulus waarschijnlijk uit zijn kennis van de Schriften van Israël.

*'Nu dan, gij koningen der aarde, handelt verstandig; laat u tuchtigen, gij rechters der aarde! Dient de HEERE met vreze, en **verheugt u met beving.**'*

Hoe paradoxaal het ook klinkt. Vrees voor mensen werkt geen blijdschap. Integendeel. Angst voor de dood geeft benauwdheid en zeker geen vreugde. Maar ware kennis van de vreze des Heeren bevrijdt en geeft vreugde!